

Βιβλιοπαρουσίαση

Η προσωπική μαρτυρική πορεία ενός αντάρτη του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου

Για τον κυρ Γιάννη

Τον κ. Γιάννη Πίμπα έχω τη χαρά να γνωρίζω πολύ καλά. Ήταν από το ξεκίνημα ακόμη του ενδιαφέροντός μου για την μελέτη της ιστορίας του ελληνικού εμφυλίου πολέμου (έχουν περάσει περισσότερα από δέκα χρόνια) όταν τον πρωτοσυνάντησα και θα έλεγα πως διατηρώ στη μνήμη μου με καθαρότητα την πρώτη εκείνη εντύπωση.

Περίπου στα εβδομήντα του (τότε), καλοστεκούμενος, περιποιημένος, γεμάτος ζωντάνια και ενεργητικότητα, διαχυτικός και άμεσος, με λόγο που έρεε, κατάφερνε με ευκολία να κερδίζει το ενδιαφέρον των συνομιλητών του.

Παρά τα χρόνια που κύλησαν από τότε, καταφέρνει μέχρι και σήμερα να παραμένει ακμαίος διατηρώντας στο ακέραιο το ενδιαφέρον του τόσο για την ιστορία όσο και για τις σημερινές πολιτικές εξελίξεις.

Με τον κυρ Γιάννη, όλο αυτό το χρονικό διάστημα βρισκόμασταν αρκετά συχνά, κυρίως στο χώρο της εργασίας μου και σχεδόν πάντα σημείο αναφοράς της κουβέντας μας ήταν η τραγωδία του ελληνικού εμφυλίου, στον οποίο και συμμετείχε ενεργά μέσα από τις τάξεις του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας.

Οι μνήμες του από τον εμφύλιο, μνήμες που εξέπλητταν για την σαφήνεια και την καθαρότητά τους, αποτέλεσαν μέρος του υλικού που συγκέντρωνα και που εντέλει εξέδωσα με τον τίτλο «Βασίλης Ραφτούδης 1914 - 1948». Η συμβολή του σε πολλές περιπτώσεις και κυρίως στα γεγονότα που αφορούσαν στον πρώτο χρόνο του εμφυλίου υπήρξαν καταλυτικές για την αποσαφήνιση σειράς περιστατικών, που με ενδιέφεραν άμεσα. Αυτό, όμως, που πρωτίστως απολάμβανα στις συζητήσεις μου με τον κυρ Γιάννη ήταν η γλαφυρότητα του λόγου του. Παρότι απόφοιτος δημοτικού έχει εκείνη τη «στόφα» του λαϊκού αφηγητή που καταφέρνει με την παραστατικότητα και την αμεσότητα της διήγησής του να συναρπάσει τον ακροατή.

Ο ίδιος κάποια στιγμή μου εξομολογήθηκε πως έχει στη διάθεσή του άφθονο γραπτό υλικό στο οποίο και καταγράφει με απόλυτη ακρίβεια μέρος της ζωής του, καθώς και την πορεία του στον Δ.Σ.Ε. Το υλικό αυτό ήταν, όπως έλεγε και ο ίδιος, το προσωπικό του ημερολόγιο, η κιβωτός του, που τη κρατούσε και τη διαφύλασσε ως «ιερό κειμήλιο», με απώτερο στόχο, όταν και εφόσον υπάρξουν οι κατάλληλες συγκυρίες, να το εκδώσει.

Μέρος αυτού του υλικού έφθασε στα χέρια μου, πολύ αργότερα. Αρκετό καιρό μετά την έκδοση του δικού μου βιβλίου και σε μια χρονική περίοδο κατά την οποία το ενδιαφέρον μου για τον εμφύλιο είχε ελαφρώς ατονήσει.

Για το «καμένο ημερολόγιο»

Το υλικό του απλώνονταν σε δύο ογκώδη τετράδια με σκληρό εξώφυλλο, τα οποία έφεραν πάνω τους τη φθορά του χρόνου.

Διαβάζοντας μέρος αυτού του υλικού, γραμμένο εξ' ολοκλήρου με το χέρι, επιβεβαίωσα την εικόνα που εξ' αρχής είχα σχηματίσει για τις διηγηματικές ικανότητες που διέθετε ο κυρ Γιάννης.

Με πηγαίο λογοτεχνικό ταλέντο, καταφέρνει μέσα από το γραπτό του να μεταφέρει τον αναγνώστη σε μια από τις τραγικότερες περιόδους που γνώρισε η χώρα μας, αυτή του εμφυλίου πολέμου.

Παρότι το υλικό του συνιστά μια προσωπική μαρτυρία, είναι τόσο ζωντανός ο τρόπος γραφής του, που εντέλει κάνει τον αναγνώστη συνοδοιπόρο του. Τον «αναγκάζει» να μοιραστεί τις εμπειρίες του, τα συναισθήματά του, τις σκέψεις του. Τον καθιστά κοινωνό της δικής του μαρτυρικής πορείας. Μιας πορείας που στιγμάτισε με τρόπο ανεξίτηλο τόσο την προσωπική του ζωή όσο και την ιστορία αυτού του τόπου.

Διαβάζοντάς το, υπερθεμάτισα για την έκδοσή του. Μάλιστα από κοινού με τον κυρ Γιάννη κάναμε προσπάθεια να παρακινήσουμε το ενδιαφέρον εκδοτικού οίκου των Αθηνών. Οι πρώτες εκτιμήσεις υπήρξαν θετικές, αλλά η τελική προσπάθεια δεν ευδοκίμησε λόγω του υψηλού κόστους έκδοσης.

Ο κυρ Γιάννης δεν το έβαλε κάτω. Είχε αποφασίσει την οριστική έκδοση του εγχειρήματός του και εντέλει προχώρησε σε αυτοέκδοση. Το βιβλίο του εκδόθηκε τέλη του 2007 σε σερραϊκό τυπογραφείο. Η δουλειά, κυρίως της επεξεργασίας του πρωτολείου υλικού υπήρξε εξαιρετικά δύσκολη και όπως ήταν φυσικό άφησε πίσω της μεγάλα κενά. Η περαιτέρω επεξεργασία του επέβαλλε την ενεργό απασχόληση καταρτισμένου ιστορικού, που όμως εκ των πραγμάτων ήταν αδύνατη.

Παρόλα αυτά η έκδοση και μόνον αυτού του γραπτού, έστω και με την υπάρχουσα μορφή του, συνιστά ένα εκδοτικό γεγονός ιδιαίτερης σημασίας που έρχεται να αναπληρώσει ένα μεγάλο κενό στην ιστοριογραφία αυτής της περιόδου.

Το «καμένο ημερολόγιο» όπως τιτλοφορείται το πραγματικά ογκώδες βιβλίο του κ. Πίμπα, συνιστά πρωτίστως μια προσωπική μαρτυρία, όπου και καταγράφεται η «μικρο-ιστορία» του εμφυλίου πολέμου. Τα μεγάλα γεγονότα προβάλλονται λίγο έως ελάχιστα, αυτά που ενδιαφέρουν το συγγραφέα είναι αυτά που αρθρώνονται γύρω από την καθημερινή επιβίωσή του. Ατέλειωτες πορείες πάνω στα βουνά των Σερρών, άθλιες συνθήκες υπόδησης και ένδυσης, ανεπαρκέστατη τροφοδοσία, ατέλειωτες ώρες βασανιστικής δίψας, στέρηση ύπνου και ξεκούρασης, ανηλεείς συγκρούσεις με τις κυβερνητικές δυνάμεις, φοβερό μίσος και απίστευτη αποφασιστικότητα, ένταση, αντιζηλίες, πίεση, λιποταξίες, στιγμές γεμάτες συναισθήματα, αλλά και στιγμές απύθμενης βαναυσότητας... όλα αυτά και όχι μόνον αποτυπώνονται με εκπληκτική ακρίβεια στο γραπτό του κυρ Γιάννη.

Ο εμφύλιος σπαραγμός στο βιβλίο αυτό, δεν έχει σχέση με ιστορικές αναλύσεις, με τις στατιστικές των αντιμαχόμενων στρατευμάτων, με τις γεωπολιτικές ισορροπίες, με τα πολιτικά «παίγνια»... Ο εμφύλιος καταγράφεται ως ένας σισύφειος αγώνας που δεν σταμάτα παρά με την λήψη του εμφυλίου (στην πραγματικότητα συνεχίζεται για όλους τους εμπλεκόμενους και μετά). Ως ένας άνισος αγώνας επιβίωσης, που προϋποθέτει αστείρευτες δυνάμεις, που ουσιαστικά μετατρέπει τον αντάρτη σε μια άβουλη πολεμική μηχανή, που ξέρει πως η ζωή του περνά μέσα από το θάνατο του αντιπάλου του και ακόμη μέσα από το δικό του θάνατο. Στην πραγματικότητα και παρότι λειτουργεί μέσα από συντεταγμένες μονάδες, παραμένει μέχρι τέλους μόνος. Χάνει αγαπημένους συντρόφους, συγγενικά πρόσωπα, παλεύει καθημερινά με τη ζωή και το θάνατο, έχοντας στα χέρια του ως μοναδικό του φίλο το όπλο του. Με αυτό κοιμάται, με αυτό σηκώνεται, καθώς είναι το μόνο μέσο που μπορεί να τον κρατήσει ζωντανό. Είναι κομμάτι αναπόσπαστα δεμένο με την ίδια του την ύπαρξη.

Η ιστορία λοιπόν του εμφυλίου, σε πρώτο πρόσωπο ενικού. Μια άλλη ανάγνωση, ένας άλλος τρόπος για να κατανοήσει κάποιος το μέγεθος της τραγωδίας του εμφυλίου.

Μια κατάθεση ψυχής, σε ένα βιβλίο, που ήδη βρίσκεται στις προθήκες των σερραϊκών βιβλιοπωλείων περιμένοντας την εκδήλωση του ενδιαφέροντος του απαιτητικού αναγνώστη.□